

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. Кръстьо Згуровски, доктор

на дисертационния труд

**„Оптимизиране на техническата подготовка
на 10–12-годишни млади футболисти,
основен критерий за подбор и начално обучение по футбол“**

на Микел Ценай

с научен ръководител доц. Владимир Чернев, доктор

за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Представеният дисертационен труд се състои от 160 страници, разпределени както следва: теоретична част и литературен обзор (54 страници); цел, задачи и методи (18 страници); резултати и анализ (73 страници), в т.ч. таблици, фигури и диаграми; изводи и препоръки (страница и половина) и (10 страници) библиография – общо 182 заглавия, издадени в широк времеви диапазон, 154 от които – на кирилица.

Работата е със стандартна структура и започва с обстоен литературен преглед, разгърнат в няколко теоретични посоки: основни характеристики на футболната игра, функционални и биологични характеристики на подрастващия организъм, възрастово развитие на двигателните функции при децата, способност за приспособяване и усъвършенстване в структурен и двигателно-координационен план, периодизация на многогодишната подготовка във футбола, актуални методи за подбор на 10–12-годишни футболисти.

Специално внимание е отделено на пряката обусловеност между антропометричните параметри и спортните резултати, на значението на фактора хетерохронност при подбора на талантиливи деца; косвено е засегната нуждата от дефиниране на най-важните проблеми в системата на детския спорт и изясняване на взаимовръзката между тях. Посочва се ролята на родителите, учителите и клубните ръководства.

Съпоставят се експертни мнения за развитието на физическите качества в онтогенетичен план и влиянието на специализираните спортни занимания върху този процес. Изясняват се основните слабости на сега действащата система за подбор и се подчертава необходимостта от оптимизиране на критериите. Аргументират се предпоставките за разработване на комплексни тестове, приложими за прогнозиране на спортната

надареност в рамките на предварителната подготовка и началното обучение. Акцентираща се върху извода, че в ранна детска възраст реалната перспективност на кандидата не може да се прецени обективно чрез подборно състезание. С това се мотивира работната хипотеза. Тя обаче изненадващо се свежда до оптимизиране на методиката на обучение без пряко отношение към самия процес на подбор.

Теоретичният обзор демонстрира отлични умения за анализ на научните трудове, но недостатъчна селективност при използването им за целите на изследването. Позоваванията нямат характер на научен дебат, какъвто на базата на цитираната литература може да се извлече; липсва грацията в разделението им по проблеми. Налице е хаотично представяне и връщане към вече разгледани теми; прескачане между източниците без проследяване на развойност; безсистемни и необосновани преходи от тема в тема; отклонения, несвързани с предмета на изследването; дословно се повтарят твърдения и цели пасажки. Научните предпоставки за разработката са обосновани нестройно, без ясно построена концепция. За отбелязване е, че в съдържанието, поместено на страници 2 и 3, личи блестящо структурирано намерение по отношение на Първа глава, което обаче в изложението не е постигнато.

Същото се отнася и за част II.2. – цел и задачи. Предметът и обектът на изследването са представени изчерпателно, но би било добре целта да кореспондира по-точно с темата и теоретичното съдържание. Очевидно тук се дискутира не само техническата подготовка, а и физическата дееспособност на младите спортни надежди. Освен това така, както е формулирана, целта стеснява приносния аспект на научния труд.

Повече светлина върху произхода на това разминаване хвърля темата: оптимизиране на техническата подготовка на 10–12-годишните като основен критерий за подбор и начално обучение по футбол. Оптимизирането на подготовката в този контекст обаче не е критерий, а средство; същото се отнася и за самата техническа подготовка. На практика експерименталната част предлага методика за *оптимизиране на подбора* чрез периодично проследяване на темповете на прираст по няколко основни селективни критерия в хода на учебно-тренировъчния процес. И въпреки че ефективността на тази методика остава извън периметъра на представеното изследване, на фона на цялото изложение дефинирането на целта е непълно без споменаване на подбора.

По отношение на задачите: т. 1 и 2 спадат към етапите и тук би следвало да се извадят от списъка.

Предметът, обектът и методите са дефинирани в изчерпателен алгоритъм, онагледен с таблици и фигури там, където е необходимо.

Тестовата батерия включва изследване на антропометрични признаци и физиометрични показатели, функционални и спортно-технически тестове, приложени през 9-месечен период върху две групи футболисти в предпубертетна възраст:

- 1) експериментална група от 25 момчета, трениращи по предложената от дисертанта програма с акцент върху техническата подготовка;
- 2) контролна група от 25 момчета, трениращи по стандартна методика.

С експерименталната група се работи целенасочено в 3 направления: функционално въздействие върху определени органи и системи; изграждане на двигателни и технически умения, характерни за футболната игра; стимулиране на физическото развитие и разширяване на двигателната култура. Учебно-тренировъчното съдържание се състои от 144 астрономически часа, от които 108 за общофизическа и 36 – за техническа подготовка, като честотата на тренировките е 4 пъти седмично, а продължителността им – 80 минути.

С контролната група се работи по учебно-тренировъчна програма, която авторът представя като утвърдена за съответната възраст. Обемът на заниманията е 126 астрономически часа, а честотата им е 3 пъти седмично при продължителност 70 минути.

И за двете групи периодът включва 2 контролни измервания, резултатите от които са интерпретирани чрез вариационен, корелационен и факторен анализ.

При сравняване на данните се установява, че въпреки по-ниските входни стойности експерименталната група показва значително подобрене на антропометричните, силовите, двигателните, координационните и техническите показатели. За същия период контролната група регистрира по-малък прогрес, и то предимно по отношение на антропометричните показатели – което се обяснява с естественото биологично развитие на изследваните деца.

За разлика от теоретичната част, анализът на експерименталните данни се отличава със забележителна изчерпателност и яснота. Резултатите от тестовете са интерпретирани детайлно и задълбочено. Дисертантът борава убедително със статистическия инструментариум и като цяло III глава е систематизирана много добре.

Изключение прави част III.1., в която е поместена анкета с водещи албански треньори по футбол, предшестваща основния педагогически експеримент. Въпреки явната тематична връзка с изложението това допитване е логически изолирано от експерименталната фаза и обхваща преимуществено треньори, работещи с възрастови групи, различни от изследвания контингент. Широкият спектър на респондентите предоставя богат материал за анализ в контекста на работната хипотеза, но тази възможност не е използвана. Не е проследена корелацията между отговорите на въпроси 1, 2, 3 и 4 (характеризиращи самите респонденти), от една страна, и отговорите на въпроси 5, 6, 7, 8 от друга – а такъв подход към събраните данни би бил изключително информативен с оглед на теоретичните предпоставки за оптимизация на подбора на талантиливи деца. Анализът не извлича в пълна степен потенциала на треньорската анкета, което обаче не е

съществен минус, тъй като тя е представена извън фокуса на научната разработка.

Изводите отразяват адекватно информацията, получена чрез проведения експеримент, но са неправилно построени. С изключение на т. 2, 4 и 7 всичко останало е тълкуване на резултати, а не извод.

Прави впечатление повсеместното наличие на технически грешки, тавтологии и терминологични неточности. В повечето случаи бих отдал тези слабости на езиковата бариера.

Въпреки изложените забележки считам, че работата на кандидата представлява значим теоретичен и приложен принос по един особено актуален проблем както в Албания, така и у нас: необходимостта от прилагане на обективни критерии за прогнозиране на спортната надареност при селекцията на перспективни деца за включване в системни занимания по футбол.

Авторът предлага система за спортен подбор, разделена на 2 етапа, които дефинира като първоначален и начален. Обръща специално внимание на необходимостта от прилагането ѝ в онези възрастови периоди, в които се създават предпоставки за всестранно и хармонично развитие на физическите качества на децата. Отчита, че преждевременното отпадане на изявени млади спортисти често се дължи на неадекватна методика, несъобразена с факторите на растежа. И посочва, че подборът и началната спортна подготовка на младите футболисти трябва да се разглеждат като единен процес – препоръка, в чиято резонансност съм убеден.

Представени са 4 публикации на кандидата във връзка с темата, 2 от които – в съавторство.

Авторефератът отразява всички ключови елементи от съдържанието на дисертационния труд, който демонстрира многостранно познаване на материята, лично отношение към проблема и методическа дълбочина.

Всичко това ми дава основание да подкрепя присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на кандидата Микел Ценай в професионално направление 7.6. Спорт, докторска програма „Теория и методология на спортната наука“.

13.06.2018 г.

Рецензент:

(доц. Кръстьо Згуровски, доктор)